

Harrie Hanenberg krijgt op zijn 105^e verjaardag de 1^e-prijs-medaille van koe Bertha 2 uit 1946 terug

door Loes Verkuijlen-Kooiman en Gerard van de Hei

Op 30 september 2019 werd Harrie Hanenberg 105 jaar. Zijn verjaardag werd gevierd in verzorgingshuis Sint Petrus in Boekel. Gilde Sint Agatha bracht een vendelgroet, en het Brabants Dagblad, Gemerts Nieuwsblad en het Weekblad Boekel-Venhorst besteedden er aandacht aan. [10],[11],[12]. En terecht, want 105 is een niet alledaagse leeftijd.

De Heemkundekring heeft ca. 7600 bidprentjes van mensen die in hun leven iets met Boekel hadden: geboren, gewoond of gestorven; en 12 personen hiervan bereikten een leeftijd van 100 of meer. De oudste hiervan werd 105 jaar en 22 dagen, dus Harrie is mogelijk de oudste Boekeelaar ooit. [4].

Behalve dit, was er op zijn verjaardag nog een ander heemkundig gebeuren, zoals de titel van dit verhaal al vermeldt; daarover verderop meer, want dit is een verhaal in vier aktes.

Foto 1 links: Harrie Hanenberg op zijn 105^e verjaardag. Bron: [3].

Foto 2 onder: Gedeelte van p. 28 uit het Fokregister voor koeien, deel XI, met de schets en beschrijving van koe Bertha 2. Bron: [5].

Harrie en Martien Hanenberg

Harrie Hanenberg werd geboren op 30-09-1914 in Boekel op de Neerbroek als oudste zoon van Antonius Hanenberg (1881-1946) en Wilhelmina van den Berg (1876-1960), in een gezin van zes kinderen, drie jongens en drie meisjes. De jongste zoon was Martien, geboren 25-07-1918. De kinderen groeiden op de Neerbroek op. [6],[7]. Op 24-05-1950 trouwde Harrie met Anna Donkers, geboren in Boekel in 1922 als dochter van Theodorus Donkers (1888-1959) en Johanna Biemans (1894-1974). En twee maanden later op 18-07-1950 trouwde zijn jongste broer Martien met Anna van Wanroij, geboren in Oploo in 1924. Harrie en Anna gingen op de Elzen boeren, op een tweede boerderij van zijn ouders, waar op dat moment zijn oud-oom Antoon Verkampen, die al op leeftijd was en geen kinderen had, woonde. Martien en Anna namen de boerderij op de Neerbroek over.

Veeslag: H.-M.R.IJ.-G.

KOE *Bertha 2* No. *935*, geboren *6 Jul. 1939*

Kleur: *Roosbond met hol rode plek rechter schenkel, witte haantje linker bovenarm* Bijzondere kentekenen: *witte plek op kruis*

Vader: <i>Jand</i> No. <i>4866 S</i>	V.: <i>Jan Hendrik</i> No. <i>3055 S</i>	M.: <i>Leida</i> No. <i>18785 S</i>	V. <i>Jand</i> No. <i>2361 S</i>	M. <i>Dora</i> No. <i>12991 R</i>
Moeder: <i>Bertha</i> No. <i>2900 R</i>	V.: No.:	M.: No.:	V. <i>Leo 1</i> No. <i>2728 S</i>	M. <i>Coru 9</i> No. <i>11419 S</i>
	V.: No.:	M.: No.:	V.: No.:	M.: No.:

KEURINGSRAPPORTEN **KEURINGSRESULTAAT**

Harrie en Anna kregen samen 12 kinderen, waarvan één doodgeboren. In 1966 verhuisde het gezin naar een nieuwe ruilverkavelingsboerderij op het Goor. In 1972 gingen twee zonen in het bedrijf en in 1984 werd het bedrijf officieel overgenomen door vier zonen en is Harrie uit de maatschap gegaan. Harrie bleef op het Goor wonen tot september 2007 en verhuisde toen, samen met Anna naar de Kloosterlaan, waar Anna in 2014 overleed. Harrie ging tot z'n 100-ste nog vrijwel dagelijks met de auto naar het bedrijf op het Goor. [2],[3].

Met Martien zijn eind 2016 en midden 2017 enkele interessante gesprekken geweest over zijn leven en het boerenbedrijf; deze staan in De Wanmeule 51 en 53, zie [6] en [7]. Martien overleed op 26-10-2017 op 99-jarige leeftijd; zijn vrouw Anna was al eerder overleden, in 2008.

Metaaldetectievondst

In juli 2019 was Giedus Biemans, lid van de Metaaldetectiegroep van de Heemkundekring, bezig met zijn hobby op een veld op het Goor. Een van zijn vondsten was een medaille; uiteraard in eerste instantie nauwelijks herkenbaar. Na schoonmaken kon hij de volgende tekst lezen: *Fokveedag Boekel 1 Pr. No 37879 KS 1946 Bertha 2*, en aan de andere kant in reliëf de afbeelding van een koe. Voor Giedus een beetje een bijzondere tekst, omdat 1946 zijn geboortjaar is, zijn moeder Bertha heette en hijzelf er één van een tweeling is. De nieuwsgierigheid van wie die medaille geweest kon zijn, was gewekt.

In de Heemkamer hebben we zo'n 70 boeken van de twee Boekelse en Venhorstse fokverenigingen van runderen uit de jaren 1920-1960. De zogenaamde 'Registers der ingeschreven runderen van de leden der Fokvereniging' van Boekel, 'De Vooruitstrevende Boer', en van Venhorst, 'De Toekomst';

met daarin de talloze lijsten van de per boer bij de fokvereniging ingeschreven runderen (koeien en stieren), met (koeien)naam en nummer. En de zogenaamde 'Fokregisters voor koeien'; met daarin de 'schets' (het getekende roodbonte kleurenpatroon) en beschrijving van de koeien, een soort 'koeien-paspoort', en daarbij een lijst van de opeenvolgende kalveren van de koe en de jaarlijkse melkop-

brengrst en het vetgehalte van de melk. [5]. Een bijzonder interessant stuk vastlegging van de fokveehouderij uit de tijd van groeiende boerenorganisaties en groeiende kwaliteit, en van vóór het digitale tijdperk, in het eerste tweedeede deel van de 20^e eeuw. Een tijd met nog beroepen als 'koeienschetser' en 'melkschepper'. Interessant genoeg voor eens een afzonderlijk artikel daarover.

Giedus kon dus aan de slag en bladerde in deze registers honderden pagina's door op zoek naar de combinatie van de naam Bertha 2 en het nummer 37879 KS. En die combinatie werd gevonden: Bertha 2 met Ned. Rundvee-Stamboek (NRS)-nummer 37879 KS (KS = KeurStamboek) was een koe van A. Hanenberg te Boekel, en bleek nummer 935 te hebben bij de Boekelse fokvereniging. En dus kon in het 'Fokregister voor koeien', deel XI, onder nummer 935, de 'schets' en de beschrijving (het 'paspoort') van Bertha 2 gevonden worden. [5].

Koe Bertha 2

In januari 1940 hoorden Harrie en Martien Hanenberg, die toen nog thuis woonden en mee boerden op de Neerbroek, dat er bij Antoon Kusters in Broekhuizenvorst (achter Venray aan de Maas, 45 km van Boekel) een koe te koop was voor 300 gulden, genaamd Bertha 2. Deze koe was 2½ jaar oud. De koe werd gekocht, werd geschetst en ingeschreven in het Fokregister onder NRS-nummer 37879 KS en beschrijving: "*Bertha 2, No. 935, geboren 6 juli 1937. Kleur: Roodbont met kol. Bijzondere kentekenen: Witte plek op kruis, rode plek rechterschenkel, witte haartjes linkerbovenarm*".

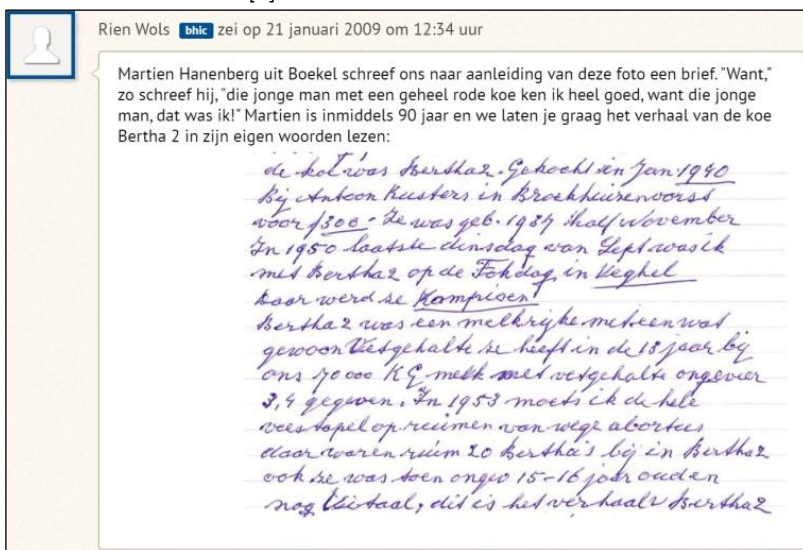
Foto 3. Martien (32 j) met Bertha 2 op de Veghelse fokdag in september 1950. Bertha 2 werd daar kampioen. Bron: BHIC [8].

De koe bleef eigendom van de familie Antoon Hanenberg-van den Berg tot in 1950. Toen trouwden binnen twee maanden Harrie en Martien. Ze hebben lootjes getrokken wie op de ouderlijke boerderij zou blijven en wie op de andere boerderij zou gaan boeren. Harrie en Anna zijn naar de Elzen 9 gegaan om daar te boeren en Martien en Anna bleven op Neerbroek 24. Koe Bertha 2 bleef bij Martien op de boerderij.

Op 13-08-2008 plaatste Henk Buijks van het BHIC foto 3 op de BHIC-website met de vraag om meer informatie over deze foto. Op 21-01-2009 kwam er een reactie; zie onderstaande schermprint.

Foto 4. De reactie van Martien Hanenberg op de vraag van BHIC. Bron BHIC [8].

Tekst:

Martien Hanenberg uit Boekel schreef ons naar aanleiding van deze foto een brief. "Want", zo schreef hij, "die jonge man met een geheel rode koe ken ik heel goed, want die jonge man, dat was ik!" Martien is inmiddels 90 jaar en we laten je graag het verhaal van de koe Bertha 2 in zijn eigen woorden lezen:

"... de koe was Bertha 2. Gekocht in Jan. 1940. Bij Antoon Kusters in Broekhuizen voor f 300. Ze was geb. 1937 half november. In 1950 laatste dinsdag van Sept. was ik met Bertha 2 op de Fokdag in Veghel. Daar werd ze kampioen. Bertha 2 was een melkrijke met een wat gewoon vetgehalte. Ze heeft in de 13 jaar bij ons 70.000 kg melk met een vetgehalte ongeveer 3,4 gegeven. In 1953 moest ik de hele veestapel opruimen vanwege abortus. Daar waren ruim 20 Bertha's bij en Bertha 2 ook. Ze was toen ongeveer 15-16 jaar oud en nog vitaal, dit is het verhaal van Bertha 2."

Foto 5 onder. Het bijschrift bij deze foto op de BHIC-website is: Fokveedag Veghel 1948. Koeien; moeder met zeven afstammelingen. V.l.n.r. Bertha 2 Sjoerd, Bertha 2, Bertha 3, Bertha 4, Bertha 5, Bertha 8, Bertha 10, Bertha 12. Fokkers en eigenaars gebroeders Hanenberg, Boekel. Bron: BHIC [9].

Bertha 2 was een bijzondere koe. Ze heeft verscheidene keren prijzen gewonnen op fokveedagen. In het fokregister wordt bijvoorbeeld genoemd: Fokveedag Veghel 1942 1^e prijs, Boekel 1945 1^e prijs en Veghel 1945 1^e prijs. De door Giedus gevonden medaille vermeldt: Boekel 1946 1^e prijs; en foto 3 is vanwege het kampioenschap in Veghel in september 1950.

Op de fokveedagen werden de koeien gekeurd op allerlei facetten van het uiterlijk, de bouw, en de verhouding tussen melk- en vleesproductie. Fokveedagen met 700 koeien en stieren waren geen uitzondering. [9].

Daarnaast was Bertha 2 een bijzondere koe vanwege haar vele afstammelingen van hoge kwaliteit; vele met ook de naam Bertha en een volgnummer. En ook de in 1944 geboren 'zoon', stier 'Bertha 2 Sjoerd', stond in hoog aanzien bij de boeren, en bij de koeien.

Cadeautje op Harrie Hanenbergs 105^e verjaardag

De gewonnen medailles werden vaak op stal aan een balk gehangen waar de koe stond. Deze gevonden medaille is er waarschijnlijk een keer vanaf gevallen, in de mest terecht gekomen, en op het land uitgereden.

En op maandagmorgen 30 september 2019 werd-ie, na zo'n 70 jaar op het land gelegen te hebben, weer teruggeven aan de toenmalige en inmiddels 105-jarige mede-eigenaar van Bertha 2.

Foto 6. De 1^e prijs-medaille van Bertha 2, met opschrift: Fokveedag Boekel 1 Pr. No 37879 KS 1946 Bertha 2. Foto: Wilhelmiën Rijbroek-Hanenberg.

Bronnen:

1. Giedus Biemans; mondeling.
2. Wilhelmiën Rijbroek-Hanenberg (dochter van Harrie Hanenberg); eigen archief, mondeling.
3. Wim en Carla Hanenberg-Penninx (zoon van Harrie Hanenberg); eigen archief, mondeling.

4. Heemkundekring Sint Achten op Boeckel; bidprentjes-archief, Piet de Bie.
5. Heemkundekring Sint Achten op Boeckel; 'Fokregister voor koeien' en 'Register der ingeschreven runderen van de leden der Fokvereniging 'De Vooruitstrevende Boer' te Boekel' en 'De Toekomst' te Venhorst'; jaren 1920-1960. Deze Boekelse en Venhorstse fokregisters en veeschetsboeken hebben wij begin 2018 gekregen van het Nationaal Veeteelt Museum, dat gevestigd was in het oude ki-station in Beers, en dat helaas sinds 31 januari 2019 definitief is gesloten. www.veeteelt-ki-museum.nl en www.nationaalveeteeltmuseum.nl
6. Martha van Eerd en Peter Ketelaars; 'Terugkijken met Martien Hanenberg uit Boekel'; De Wanmeule 51 (december 2016), p. 32-39.
7. Jan Meulemeesters; 'Martien Hanenberg (99): "Ik heb een mooi, lang leven gehad"'; De Wanmeule 53 (december 2017), p. 20-22.
8. BHIC; www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/bertha-2-volle-melk-uit-veghel
9. BHIC; www.bhic.nl/trefwoord/koeien of 'fokveedag'.
10. Brabants Dagblad, 01-10-2019.
11. Gemerts Nieuwsblad, 04-10-2019.
12. Weekblad Boekel-Venhorst, 09-10-2019.

Foto 7. Harrie Hanenberg bekijkt door een loep de zojuist op zijn 105^e verjaardag gekregen medaille. Foto: Wim en Carla Hanenberg-Penninx.